

nordeuropæisk småstat som før 1560. Michael Roberts (f. 1908), så ubetinget den største udenlandske kender af Sveriges historie, har skrevet en udmærket oversigtsfremstilling af denne periode. Bogen ligger smukt i forlængelse af hans tidligere værker og afrunder et langt livs forfatterskab (*The Early Vasas 1523-1611*. 1968, *Gustavus Adolphus I-II*. 1953-58, *The Swedish Imperial Experience 1560-1718*. 1979, (svensk udgave: *Sverige som stormagt*. 1980)).

Roberts mener, at selve det ideologiske fundament for Frihedstiden: styret med folkets samtykke i Riksdagen var epokens vigtigste bidrag til Sveriges historie. Derimod lægger han ikke så meget vægt på forekomsten af partier i Riksdagen efter 1738 (»Hattene« og »Mössorna« (=huerne)). Forfatteren finder (i modsætning til f.eks. Göran Behre, s. 234-37 i ovennævnte bog) ikke at partierne kan sammenlignes med moderne partier, især fordi der ikke var noget fast medlemskab, således at det i praksis er umuligt at afgøre, hvilket parti den enkelte rigsdagsmand tilhørte.

Bogen forudsætter et bredt kendskab til Sveriges, Englands og Vesteuropas politiske historie i perioden og tilbage til 1500-tallet for at forstå forfatterens henvisninger og sammenligninger. Dispositionen af bogen gør den ikke lettere læselig, for de to første kapitler om Sveriges nye status som småstat og de svenske friheder i praksis kræver næsten, at man har læst resten af bogen, der er en mere kronologisk gennemgang af perioden.

Den økonomiske udvikling beskæftiger Roberts sig ikke meget med. Det er dog påfaldende, at priserne tredobles mellem 1740 og 1760, og også om den vigtige lovgivning om den begyndende udskiftning af fællesskabet, »storskiftet« 1757-62, kunne man godt have ønsket lidt flere oplysninger. Disse emner stod dog i snæver sammenhæng med den politiske udvikling.

Men der er skrevet meget om det andetsteds, og det må være helt legalt i en bog som den foreliggende, at forfatteren koncentrerer sig om den politiske historie. Netop dette felt behersker Michael Roberts som få andre i en elegant angelsaksisk stil kombineret med meget fyldige henvisninger til kilder og litteratur.

Karl-Erik Frandsen

ROLF FLADBY: Samfunn i vekst – under fremmed styre. Handbok i Norges historie V (1536-1660). Oslo, Universitetsforlaget, 1986. 280 s. 270 n.kr.

Det nyeste bind af Norges svar på Carlsson-Rosén og Gyldendal dækker »adelsvældens« periode og i snævrere, norsk forstand første akt af »lydriktida«. Meget bevidst har Rolf Fladby dog i titlen fremhævet samfundsudviklingen. Skulle man sætte ham i bås, måtte det blive den teknisk-kvantitative. Den ydre, politiske ramme får, hvad der tilkommer den, men det er tydeligt næringsveje, folketal og administration, der først og fremmest optager ham.

Resultatet er blevet en engageret, gedigen og ukunstlet fremstilling. I harmonisk afrundede afsnit fremlægges materiale og hovedlinier efterfulgt af forsknings- og litteraturoversigter. Navnlig de sidste er formuleret med mønstergyldig klarhed – og som en selvfølge er den nyeste danske forskning inddraget. Hvor ofte er i grunden det omvendte tilfældet?

Den traditionelle jagt på kritisable punkter giver et magert udbytte. Grevefejden kniber det med at hitte rede i, og udtrykket livegenskab om de danske bønder

(s. 152) vil nok få krakilske agrarhistorikere til at rejse børster. Endelig er Christian III's hovedsmand på Akershus i det ellers udmærkede register blevet delt i to personer – Hansen, Peder og Peder Hansen – med hver deres sidetal. Denne splittede skikkelse var af dansk lavadel (familierne Basse og Litle har været foreslået) og nåede i mål som den sidste i den lange række af håbefulde danske, der ægtede døtre af fru Inger til Østråt.

Mikael Venge

KNUD RASMUSSEN: Ruslands historie i det 16. århundrede. En forsknings- og kildeoversigt. Problemer i Ruslands og Sovjetunionens historie 4, under redaktion av **NIELS ERIK ROSENFELDT**, Københavns Universitets Slaviske Institut. Aarhus, Jysk Selskab for Historie, 1985, 161 s. 122 kr.

De første tre bøker i denne serien kom alle ut i 1979 (Niels Erik Rosenfeldt: Sovjetunionens historie 1917-1970. En forskningsoversigt; Hans Bagger: Peter den Stores reformer. En forskningsoversigt; Sven Aage Christensen: Rusland historie i det 17. århundrede. En forsknings- og kildeoversigt). Bakgrunnen for serien finnes enda ti år tidligere. Etter opprettelsen av en lærestol i Østeuropas historie ved Slavisk Institutt, skulle det satses friskt på et spennende fagfelt med store muligheter og økende betydning. Hele serien synes å springe ut av et sterkt følt behov for å skaffe seg best mulig oversikt over forskningssituasjonen innenfor et ganske enormt forskningsfelt. Den strategi som ble valgt er det gjort rede for i seriens første bind av seriens redaktør, Niels Erik Rosenfeldt, og Knud Rasmussen både viser til dette og understreker en del af de viktigste prinsipper i forordet til det foreliggende fjerde bind.

Rasmussens bok er som de tre første i serien meget ryddig i disposisjonen. Først behandles fire temaer som skal gi oversikt over de historiske problemer på 1500-tallet ut fra en systematisk synsvinkel: Staten og dens institutioner, Jorden, bonden og godsejeren, Byer og byerhverv, Religiøse og kulturelle strømninger. Dernest behandles to temaer ut fra en kronologisk synsvinkel: Den indenrigspolitiske utvikling og Udenrigspolitik. Innenfor hvert tema er det markert spesielle problemstillinger, og for hver slik problemstilling kommer kort referat av synspunkter og problemløsninger som er gjort gjeldende. Dette er godt gjennomført, og redigeringen av boken skaper oversikt og gjør det lett å finne frem. På kort tid er det mulig å finne frem f.eks. til ulike synspunkt nå utviklingen når det gjelder trellehold i Russland i denne perioden. Som oppslagsbok for å finne raskt frem til en del hovedsynspunkter er boken utvilsomt nyttig. Men det nyttige ligger enda mer i den litteraturlistingen den gir. Forfatteren gjør oppmerksom på at bokens bibliografi bare skal gi bakgrunnsmateriale for den forskningsoversikt som blir gitt, og anbefaler løpende bibliografier for å holde seg orientert i den vitenskapelige litteratur. Det er en god anbefaling, for utviklingen går raskt, men ikke desto mindre vil boken et langt stykke inn i fremtiden være et godt hjelpemiddel til å finne frem i litteraturen. Uten all tvil er det et imponerende arbeid som er lagt ned for å kunne referere ulike synspunkter såpass kort og konsist som det oftest skjer. At en kanskje kunne ha ønsket en annen type presentasjon, er en annen sak. Det viktige er at fotnoter og litteraturliste gir et redskap til å grave og dyrke feltet selv på en måte som kanskje kan gi andre frukter. For den som selv måtte ha planer om å drive forskning i Russlands historie i det aktuelle hundreår, vil kanskje bokens siste kapittel være den